

INVENTARIZACE A POSOUZENÍ STAVU STROMŮ

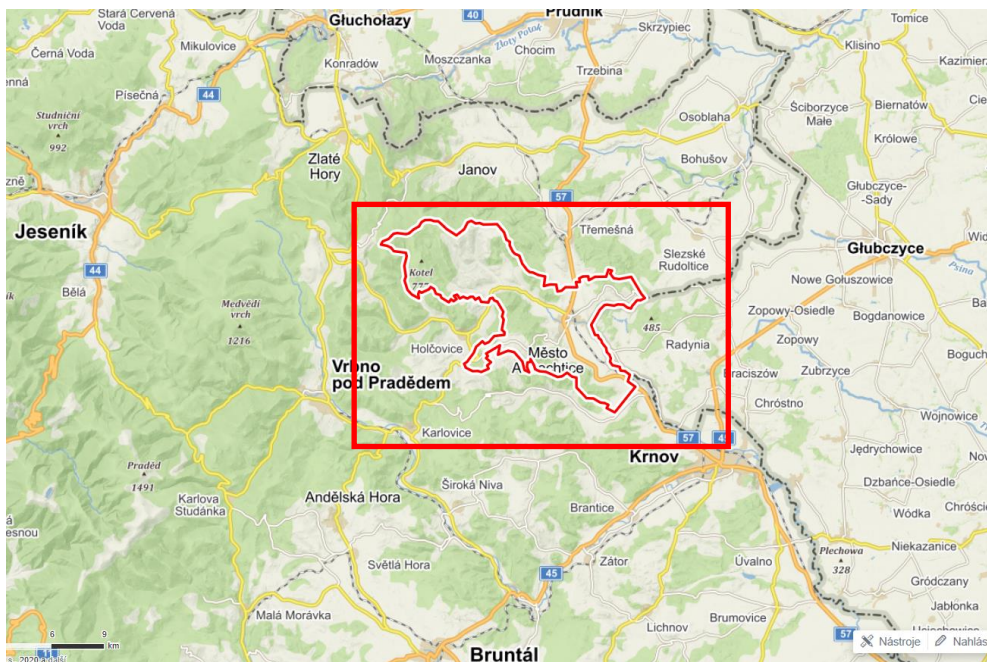
„OŠETŘENÍ DŘEVIN V PARKU B. SMETANY, MĚSTO ALBRECHTICE“

1. ÚVOD

Předmětem zpracování dendrologického průzkumu byla zeleň na zájmovém pozemku parku B. Smetany v katastrálním území města Město Albrechtice. V řešeném území se vyskytuje sortiment dřevin, typický pro dané půdní a klimatické podmínky. Kompletní sortiment dřevin je uveden v inventarizační tabulce, která je přílohou této zprávy. Byla vyhotovena aktuální polohopisná situace stávajících dřevin zanesená do půdorysné mapy. Obecným cílem bylo zhotovit polohopisný zakres stávajících dřevin, každý předmětný vegetační prvek identifikovat bodem (linií, plochou) a definovat je pomocí dendrometrických hodnot. Majetkové vztahy byly zpracovány na základě převzaté rastrové digitální verze aktuálního snímku katastrální mapy a údajů získaných z dat katastrálního úřadu.

2. LOKALIZACE OBCE

Město Město Albrechtice se nachází v okrese Bruntál v Moravskoslezském kraji. Město Albrechtice leží severozápadním směrem od Krnova na řece Opavici, jejíž tok tvoří jihovýchodním směrem od města hranici s Polskem. Leží na okraji úrodné polské nížiny a otevírá vstup do osoblažského výběžku. Od okrajových částí města se zvedají zalesněné stráně vrcholků, které jsou součástí pohoří Jeseníky. Rozkládá se na výměře 6527 ha a má 3596 obyvatel.

Vyznačení města v širších souvislostech (zdroj: www.mapy.cz), www.wikipedia.com,

Slovní popis: (zdroj: www.město-albrechtice.cz/navstevnik)

3. LOKALIZACE ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

4. CÍL PRŮZKUMU Hlavním cílem inventarizace bylo:

- ☐ Provést inventarizaci všech stávajících dřevin v zadaných lokalitách, které se nachází v parku B. Smetany v Městě Albrechticích
- ☐ Zjistit aktuální stav dřevinných vegetačních prvků. Na základě posouzení kvalitativních atributů zastoupených dřevin dále posoudit dendrologický potenciál hodnocených objektů.
- ☐ Navrhnout vhodná sadovnická opatření u stávajících dřevin pro udržení jejich perspektivního vývoje a zachování bezpečnosti pohybujících se osob v prostoru.

5. METODIKA

Dendrologický průzkum a hodnocení potenciálu byly provedeny převážně dle metodických principů publikovaných v pracích ŠIMKA a PEJCHALA (2001). Kapitola obsahuje především vymezení v objektu zastoupených DVP (dřevinný vegetační prvek) a upřesnění metodiky hodnocení jednotlivých DVP včetně popisu jejich hodnocených atributů, dosažených hodnot a případného komentáře.

Terminologická poznámka:

☐ Vegetační prvek (VP) je základní prostorotvorná složka díla zahradní či krajinářské tvorby. Vegetační prvek je určen fyziognomií (vzhledem), prostorovým uspořádáním rostlin a způsobem pěstování. ☐ Dřevinný vegetační prvek (DVP) je tvořen výhradně dřevinami ☐ Jednoduchý vegetační prvek je tvořen pouze jedním jedincem tedy konkrétním taxonem. ☐ Složený vegetační prvek je soubor jedinců stejné životní formy. ☐ Dendrologický potenciál objektu je celková schopnost existujících dřevinných vegetačních prvků

konkrétního objektu (nebo jeho části) zajistit stabilitu cílové kompozice (stávající, změněné, nové).

V řešeném území byl proveden terénní průzkum pro zjištění následujících atributů u jednotlivých hodnocených jedinců:

5.1. Jednotlivě hodnocené stromy

5.1.1. Pořadové číslo

Každý z hodnocených jedinců, kteří jsou v současnosti v řešených oblastech (solitérní strom, strom ve skupině stromů, strom ve stromořadí) je v databázi i na výkresové části veden pod konkrétním pořadovým číslem. Číselná řada je průběžná. Pro jednotlivou lokalitu uvozená písmenem, jež specifikuje danou lokalitu a následně je číselná řada pro danou lokalitu průběžná pro jednotlivě hodnocené stromy.

5.1.2. Taxon

Názvy taxonu jsou uvedeny v principu podle: KOBLÍŽEK, J. Jehličnaté a listnaté dřeviny našich zahrad a parků. Tišnov: Freedom DTP studio a nakladatelství SURSUM, 2000. V tabulce jsou vedeny pod názvem latinský název a český název.

5.2. Taxační údaje

5.2.1. Výpočetní tloušťka kmene – obvod a průměr kmene

Tloušťka (průměr) kmene ve výšce 1,3 m od země v celých centimetrech. Obvod je měřen kolmo na kmen, na svažitém terénu je výška od země stanovena v místě osy kmenu. Obvod je počítán standardně ve 130 cm výšky, ale u dřevin s nižším nasazením koruny je obvod měřen u nasazení koruny. U více kmenných jedinců je uvedena průměrná tloušťka kmene všech jedinců. Průměr kmene je dopočítán.

5.2.2. Průměr koruny

Průměr koruny je měřen jako součet nejkratší a nejdelší vzdálenosti svislého obrysu koruny od kmene. Měření je přibližné – dochází k němu krokováním a v tabulce je uvedeno v metrech.

5.2.3. Plocha koruny

Plocha koruny se určí jako součin ideálního průměru stromu a jeho výšky. Ideální průměr stromu je součet nejkratší a nejdelší vzdálenosti svislého obrysu koruny od kmene. Plocha koruny je měřena v m².

6. ARBORISTICKÉ ZÁSAHY NA STÁVAJÍCÍCH STROMECH

V rámci dendrologického průzkumu byly stanoveny zásahy (řezy) na stromech, které jsou do rozpočtu rozděleny dle plochy koruny a jsou zařazeny do kategorie hlavní a vedlejší řez. Z pravidla se jako hlavní řezy počítají řez zdravotní a řez bezpečnostní, ostatní řezy jsou řezy vedlejší. Kapitoly 6.1. – 6.2. (včetně příloh) jsou citovány dle Standardu péče o přírodu a krajinu A02 002:2013 Řez stromů, J. Kolařík 2013. Arborista, který bude provádět zásahy na dřevinách, musí individuálně posuzovat a nacenit stav jednotlivých dřevin určených k prořezu podle jejich aktuálního stavu a potřeb dřeviny.

6.1. Řez stromů

Před provedením samotného řezu, jež je poměrně velkým zásahem do živého organismu stromu, je nutné mít ujasněný cíl řezu a na jeho základě zvolit vhodný typ řezu a rozsah řezu. Dalšími podmínkami jsou správně volená technika a doba řezu, jež jsou specifické pro každou dřevinu. Úspěšné provedení celé operace je také podmíněno ostrými, vhodnými nástroji, které jsou očištěné od nečistot.

6.1.1. Význam řezu

Řez dřevin je prováděn za účelem udržení a podpoření jejich dobrého zdravotního stavu. Správně vedený řez umožní dřevině vytvářet po obvodu rány hojivé pletivo kalus, který ránu uzavře a tím do budoucna zabrání vstupu choroby nebo hniloby do vzniklé rány. Řezem také upravujeme tvar koruny, či zavětvení odspodu.

6.1.2. Správné umístění řezu

Při správně umístěném řezu se po obvodu rány vytvoří hojivé pletivo kalus, které ránu uzavře a zabrání tak infekci či vyhnívání rány. Aby se projevil tento jev, musí být řez veden v živém dřevě, neboť pouze v něm probíhají vodivé elementy umožňující přísun asimilátů a tím tvorbu kalusu. Při nesprávně vedeném řezu odumírají živé buňky kolem rány až k místu, kde se nachází aktivní kambium a je zajištěn přísun asimilátů (vzniká mrtvý pahýl). Při řezu postranních větví nesmí dojít k zasažení pletiva kmene, neboť pak může docházet k radiálnímu i horizontálnímu šíření infekce po celém stromě.

6.1.3. Vedení řezu

Řez postranní větve na větvní límeček (kroužek). Odříznutí postranní větve na přesném rozhraní dřeva větve a dřeva kmene. Řez je nasazen těsně za korním hřebínkem a kopíruje „límeček“ dřeva kmene či mateřské větve tak, aby ho neporušil (viz. Příloha č. 1, obr. A). U většiny stromů se řídíme „třetinovým pravidlem“ a řezem větve „na třikrát“.

„Třetinové pravidlo“ je technika odstraňování postranní větve, či zakracování na postranní větev. Průměr postranní větve musí standardně dosahovat maximálně 1/3 průměru kmene či mateřské větve. Při zakracování na postranní větev musí mít naopak ponechaná větev alespoň třetinový průměr větve odřezávané.

Řez větve „na třikrát“ - u větví, které (díky jejich váze) nelze bezpečně unést v jedné ruce, se řez vede nejdříve od spodu do středu (přibližně do 1/4 až 1/3 průměru větve) ve vzdálenosti cca 100-300 mm od větvního límečku. Druhý řez se vede shora dolů za spodním řezem (směrem ven), až větev bez zatržení kůry a lýka odpadne. Zbýlý pahýl se odstraňuje řezem na větvní límeček či jinou příslušnou technikou (viz. Příloha č. 1, obr. B).

Řez na postranní větev je technika řezu používaná při zakracování (redukci) větve silnější na slabší tak, aby ponechaná část byla schopna převzít funkci větve odstraňované. Řez je veden za korním hřebínkem z opačné strany než při řezu na větvní límeček. Dodržuje se „třetinové pravidlo“.

Řez kodominantního větvení - odstranění jedné z obdobně dominantních větví šikmým řezem v přímce od korního hřebínku k bázi odstraňované větve (viz. Příloha č. 1, obr. C). Jedná-li se o tlakové větvení, postupuje se podle 2.1.6.

Řez tlakového větvení - odstranění větve v defektním větvení řezem nasazeným na spodní bázi větve, vedoucím až k rozhraní zarostlé kůry a srůstu s druhou větví. Úhel a hloubka řezu je volena individuálně tak, aby byla větev odstraněna úplně a přitom nedošlo k poranění ponechané části.

Řez na korní můstek - popisuje řez dvou vedle sebe rostoucích větví tak, aby nevznikla jedna velká, ale dvě menší samostatné rány, navzájem nepropojené. Ponechaný intaktní korní můstek by měl být alespoň tak velký, jako průměr větší z obou ran.

Řez terminálního výhonu - v opodstatněných případech, kdy je nezbytně nutné terminální výhon zakrátit, se zakracuje řezem na pupen nebo na postranní větev či výhon.

Řez na pupen - technika řezu, při které se odstraňovaná část zakracuje na postranní pupen. Řez začíná nad pupenem a je veden šikmo pod úhlem maximálně 45° tak, aby nedošlo k poškození pupenu. Nad pupenem je možné ponechat přibližně 5-10 mm čípek, který chrání pupen před zaschnutím (viz. Příloha č. 1, Obr. D). Délka ponechaného čípku je daná výzrálostí výhonu a druhem stromu.

Odstranění výmladků - řez vedený paralelně s mateřskou větví či kmenem tak hluboko, aby výmladek byl odstraněn v maximální možné míře. V případě nezděvnatělých výmladků je vhodné je odstraňovat vylamováním. Pokud to situace vyžaduje (v případě pařezových výmladků), je nezbytné odstranit půdní substrát, kterým je napojení výmladku překryto.

Řez na patku - řez těsně nad bází výhonu tak, aby bazální pupeny byly ponechány a měly možnost vytvořit nové výhony.

Odstranění mrtvých větví - suché větve musí být odstraňovány (řezem nebo vylomením) tak, aby nedošlo k poranění živých pletiv mateřské větve či kmene.

Řez „naslepo“ - technika řezu používaná při hlubokých redukcích větví, které nelze zakrátit na postranní větve ani pupeny. Provádí se zejména na dřevinách s dobrou korunovou výmladností. Následně po vyrašení sekundárních výhonů je možné provést opravný řez - tedy odstranění odumřelých částí větví.

6.1.4. Ošetření ran

- Rány po realizovaném řezu se zpravidla nezatírají.
- Zatírání ran po řezu má význam například v případech, kdy je třeba zamezit nadměrnému výparu z povrchu ran, eventuálně z důvodů estetických.
- Pokud dochází k zatírání ran, použité prostředky musí být zapsané jako „pomocný prostředek na ochranu rostlin“ ve smyslu §54 odst. 1 zákona č. 326/2004 Sb. do úředního registru (vyhláška č. 329/2004 Sb.).

- Pro zatírání živých pletiv nesmí být využívány prostředky penetrační, případně prostředky vytvářející neprodyšný (izolační) překryv (s výjimkou přípravků splňujících §54 odst. 1 zákona č. 326/2004 Sb. do úředního registru – viz předchozí odstavec)
- Rány po odstranění suchých větví se nezatírají v žádném případě.
- Provádění řezu u druhů s intenzivním jarním mizotokem v předjarním období je možné. Příčinná souvislost s vážným poškozením dřeviny nebyla prokázána. Silný výron mízy z ran není chápán jako technologická chyba.

6.2. Technologické skupiny řezu stromů

Pro usnadnění zadávání a kontroly arboristických prací jsou jednotlivé řezy dle svého účelu rozděleny do následujících technologických skupin.

Řezy udržovací S - RZ Řez zdravotní Řezy stabilizační S - SSK Stabilizace sekundární koruny S - RS Řez sesazovací

6.2.1. Řezy udržovací

Cílem udržovacích řezů je péče o dospívající a dospělé stromy s důrazem na zajišťování provozní bezpečnosti, pěstebních požadavků, eventuálně změny tvaru a velikosti jejich koruny dle potřeby stanoviště a prodloužení jejich funkční životnosti. Udržovací řezy se průběžně opakují v intervalech daných taxonem, účelem řezu, požadavky stanoviště a vitalitou stromu.

Řez zdravotní

1. Cílem zdravotního řezu je zabezpečení dlouhodobé funkce a perspektivy stromu s udržením jeho dobrého zdravotního stavu, vitality a provozní bezpečnosti. Snažíme se o zachování architektury koruny žádoucí pro daný taxon. S - RZ neřeší aktuální statické poměry celého jedince (jako například riziko vývratu, zlomu kmene, rozpadu koruny apod.).

2. Odstraňované případně redukováné jsou větve a výhony: - strukturálně nevhodné (kodominantní výhony apod.), - s tlakovými vidlicemi či jinak narušeným větvením, - nevhodně postavené (sekundární výhony vrůstající do koruny, křížící se větve apod.), - mechanicky poškozené, zlomené, se sníženou stabilitou, - napadené chorobami či škůdci, - usychající a suché.

3. Při S - RZ nedochází k patrnému narušení habitu ošetřovaného stromu.
4. Ponechávání drobných suchých větví v koruně není považováno za chybu při provádění S - RZ.
5. V opodstatněných případech je možné ponechat na kmeni nebo kosterních větvích stabilní pahýl, jestliže jeho průměr přesahuje 100 mm.
6. Při S - RZ nesmí dojít k odstranění více než 20% objemu asimilačního aparátu.
7. S - RZ je optimální provádět v období plné vegetace. Nedodržení optimálního termínu není technologickou chybou.
8. U stromů napadených karanténními chorobami a škůdci je nutné provést řez dle pokynů příslušného orgánu ochrany přírody a Státní rostlinolékařské správy. Provedení řezu se v tomto případě může lišit od výše uvedené definice S - RZ.

6.2.2. Řezy stabilizační Stabilizačními řezy se redukuje velikost koruny stromu s cílem snížit riziko vývratu, zlomu kmene či rozpadu koruny u stromů s narušenou stabilitou. V případě realizace stabilizačních řezů na zdravých stromech s primární korunou bez odůvodnění může dojít k trvalému poškození stromu. Silné redukce (zejména S - SSK, S - RS) je třeba provádět během období vegetačního klidu, nejlépe v jeho druhé polovině. V případech, kdy je významně narušená stabilita stromu a hrozí nebezpečí z prodlení, je možné zásah realizovat kdykoliv. Rozsah navrhovaných stabilizačních řezů musí být v plánu péče jednoznačně definovaný. Po realizaci řezů stabilizačních je nutná následná pravidelná péče o strom s kontrolou naplnění efektu řezu.

Stabilizace sekundární koruny (S - SSK)

1. Jedná se o zásah na přerostlé sekundární koruně stromu, jehož snahou je stabilizace koruny. Zásah je řešením nestandardní situace. S - SSK spočívá radikální obvodové redukci přerostlých sekundárních výhonů technikou řezu na postranní větev, případně „naslepo“. Může být kombinována se selektivním prořezáním výhonů. (viz Příloha č. 1, Obr. H)
2. Provádí se zejména na jedincích, jejichž primární koruna byla v minulosti radikálně redukována (řezem či přírodním živlem) bez adekvátní následné péče.

3. S - SSK spočívá v radikální obvodové redukci přerostlých sekundárních výhonů technikou řezu na postranní větev, případně “naslepo”. Může být kombinovaná se selektivním proředěním výhonů.

4. S - SSK je nezbytné realizovat postupně (v několika etapách) s průběžným monitorováním reakce stromu na předchozí zákroky.

5. Cílem S - SSK může být buď udržení sekundární koruny ve stabilním stavu, nebo převedení na tvarovací řez.

Sesazovací řez (S - RS)

Řez se provádí u taxonů s výrazně zhoršenými materiálovými vlastnostmi, špatnou kompartmentalizací a dobrou korunovou výmladností

1. Sesazovacím řezem je míněno provedení hluboké redukce primární koruny na kosterní větve nebo až na kmen. Zásah je pro strom destruktivní s důsledkem zhoršení jeho zdravotního stavu.

2. S - RS smí být použit pouze v případech bezprostředního nebezpečí statického selhání stromu, pokud je odůvodněný zájem na jeho ponechání. Lze ho provádět pouze na stromech s výrazně zhoršenými materiálovými vlastnostmi dřeva a rizikem vzniku spontánních selhání (*Populus* spp. - rod topol, *Salix* spp. - rod vrba).

3. Stav takto ošetřených stromů musí být pravidelně sledován a koruna nadále odpovídajícím způsobem redukována v intervalech 5 (max. 10) let. Jde o zásah, kterým se dočasně prodlouží či obnoví funkční životnost jedince na stanovišti.

4. S - RS musí být proveden v období vegetačního klidu. Výjimkou mohou být neodkladná řešení havarijních stavů stromů (například po vichřici).

5. Speciální redukce korun stromů, zaměřené na zvýšení jejich biologické hodnoty, jsou řešeny v SPPK A02 009 - Speciální zásahy na stromech.

6.3. Vazby

Před rozlomením koruny se ochrání potřebné stromy tím, že se silné vzpřímeně rostoucí větve pevně spojí. Jedná se o stromy označené v inventarizační tabulce „vazba koruny“. Podpora odolnosti proti rozlomení koruny u potřebných stromů bude provedena vazbou dynamickou nebo vazbou statickou.

Vazba dynamická tzv. preventivní vazba

Podstatou dynamické vazby je umožnit volný pohyb zajištěných větví, ale pouze do doby, kdy by tento pohyb překonal hranici, za kterou by hrozilo selhání dané větve, popř. části stromu. Díky umožnění volného pohybu koruny stromu dochází k nerušenému růstu reakčního dřeva v místech zvýšeného napětí a strom se na nich nestává bezpodmínečně závislý. Dynamické vazby používáme u stromů, kde by selhání mohlo nastat, zejména v místech se zvýšenými nároky na provozní bezpečnost. Dynamické vazby např. Arco, Cobra apod. jsou vyrobeny ze syntetických materiálů. V závislosti na výrobcí se použitý materiál liší. Vazba dynamická je primárně nedestruktivní.

Instalace dynamických vazeb

Pro instalaci vazby vybíráme kotvící místo co nejvýše v koruně stromu, které však disponuje dostatečnou pevností a odolností vůči zlomu vzhledem k velikosti zajištěných částí koruny. Prakticky se pohybujeme ve 2/3 výšky stabilizovaného větvení. Čím výše je vazba umístěna tím méně je mechanicky namáhána a tím větší má stabilizační funkci. Umístění vazby taktéž ovlivňuje povaha zajišťovaného defektu, tj. biomechanická vitalita. Čím je úroveň instalace vazby vzhledem k defektu nižší, tím více musí být dimenzovaná její nosnost. Dimenzování a počet setů závisí na povaze řešeného problému a celkové velikosti části stromu ohrožené odlomením. Pokud to charakter problému a velikost zajišťované části vyžaduje, volíme víceúrovňové systémy. Nižší úroveň systému může být výrazně více zatížena, měla by mít tedy vyšší nosnost.

Kontrola a údržba dynamické vazby

Vizuální kontrola se provádí jednou ročně. Kontrola specializovaným arboristou se provádí jednou za 3 roky. Kontroluje se:

- Stav jednotlivých komponentů
- Stav a kvalita zápletu
- Přítomnost výhonů zasahujících do vazeb
- Správný průvěs vazby
- Výška umístění a stav větvení
- Věk vazby

6.4. Kácení

Není součástí